

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут

«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»

методичні вказівки і завдання для забезпечення самостійної роботи для здобувачів

3-го курсу денної форми здобуття освіти

спеціальності D8 Право

Освітня програма

«Міжнародне та європейське право»

(1 семестр)

Затверджено на засіданні кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» (протокол № 1 від «26» серпня 2025 р.)

Схвалено Науково-методичною радою навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» (протокол №1 від «09» вересня 2025 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника» (протокол № 2 від «25» вересня 2025 р.)

Рецензенти:

Олійник О.С. – кандидат юридичних наук, доцент, заступник директора навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

Саветчук Н. М. - викладач кафедри теорії та історії держави і права навчально-наукового юридичного інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

Парута Ю. І., Банасевич І. І. Цивільне право : методичні вказівки і завдання для самостійної роботи здобувачів 3-го курсу денної форми здобуття освіти спеціальності D8 Право Освітня програма «Міжнародне та європейське право» (1 семестр). Івано-Франківськ, 2025. 56. с.

Методичні вказівки призначені для забезпечення самостійної роботи із навчальної дисципліни «Цивільне право». В посібнику викладені завдання для самостійної роботи із навчальної дисципліни «Цивільне право», які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать самостійне опрацювання навчального матеріалу, завдання для самостійної роботи, практичні завдання, питання для самоконтролю. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна література та інші наукові джерела по темі, а також перелік нормативно- правових актів.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	6
ТЕМИ ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НА 1-Й СЕМЕСТР.....	14

ВСТУП

У сучасних умовах навчання посилюється роль самостійної роботи здобувачів. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Самостійна робота є не чим іншим, як способом формування самостійності та активності особистості, її репродуктивних і творчих здібностей, уміння орієнтуватися в теорії та практичних ситуаціях, ставити й самостійно вирішувати теоретичні і практичні завдання. Самостійна робота здобувача – це самостійна діяльність та навчання здобувача, яку викладач планує разом зі здобувачем, але виконує її здобувач за завданнями та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника без його прямої участі.

Під час вивчення навчальної дисципліни виокремлюють такі види самостійного навчання здобувача:

- слухання лекцій, участь у семінарських заняттях, виконання практичних робіт;
- відпрацювання тем семінарських занять, виконання практичних робіт студентами заочної форми навчання;
- підготовка рефератів і курсових робіт, написання дипломної роботи;
- підготовка до модульного контролю та іспитів;
- робота з літературою та ін.

Кожен із зазначених видів потребує від здобувачів наполегливої самостійної праці.

Насамперед здобувачам денної форми здобуття освіти необхідно систематизувати і групувати одержані знання в конспектах; уміти творчо осмислювати матеріал у процесі самостійної роботи та ін. Самостійна робота здобувачів забезпечується всіма навчально- методичними засобами, необхідними для вивчення конкретної навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій тощо. Здобувачам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I семестр

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 9.

Загальні положення про зобов'язання за законодавством України та окремих держав континентальної та англо-американської правових систем.

Тема 32. Загальні положення про зобов'язання за законодавством України та окремих держав континентальної та англо-американської правових систем.

Поняття зобов'язального права. Зобов'язальне право як підгалузь цивільного права. Система зобов'язального права. Основні тенденції розвитку зобов'язального права. Загальна характеристика зобов'язального права в зарубіжних країнах. Поняття та види зобов'язань в системі континентального та англо-американського права.

Поняття зобов'язання. Зміст зобов'язання. Підстави виникнення зобов'язань, їх класифікація.

Система зобов'язань, її поняття і значення. Класифікація зобов'язань. Види зобов'язань. Особливості зобов'язань, що виникають при здійсненні підприємницької діяльності. Грошові зобов'язання.

Суб'єкти зобов'язань. Зобов'язання з множинністю осіб. Зобов'язання за участю третіх осіб.

Заміна сторін у зобов'язанні.

Виконання зобов'язань. Принципи виконання зобов'язань. Умови виконання зобов'язання. Припинення зобов'язань. Поняття і підстави припинення зобов'язань.

Тема 33. Забезпечення виконання зобов'язань.

Загальна характеристика способів забезпечення виконання зобов'язань. Поняття та види способів забезпечення виконання зобов'язань у зарубіжних країнах.

Неустойка. Поняття і види неустойки. Співвідношення неустойки і збитків.

Завдаток. Доказова і забезпечувальна функції завдатку. Особливі види завдатку. Порука. Ознаки і види поруки. Зміст і виконання зобов'язання з договору поруки.

Банківська гарантія. Зміст і види банківської гарантії. Виконання і припинення зобов'язань, що випливають з банківської гарантії.

Застава. Види застави. Іпотека. Суб'єкти заставного правовідношення. Предмет застави. Підстави виникнення заставного правовідношення. Зміст заставного правовідношення. Звернення стягнення на заставлене майно. Застава товарів в обороті.

Притримання. Предмет права притримання. Права й обов'язки кредитора і боржника.

Довірча власність. Об'єкт довірчої власності. Виникнення довірчої власності. Користування об'єктом довірчої власності. Обов'язкове стягнення на об'єкт довірчої власності. Порядок звернення стягнення на об'єкт довірчої власності. Припинення довірчої власності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 10.

Загальна характеристика цивільно-правового договору в Україні та зарубіжних країнах.

Тема 34. Загальна характеристика цивільно-правового договору в Україні та зарубіжних країнах. Поняття цивільно-правового договору в Принципах європейського контрактного права (Principles of European Contract Law (PECL)) та Модельних правилах європейського приватного права (Draft Common Frame of References (DCFR)).

Сутність і значення цивільно-правового договору. Поняття договору. Роль договору в умовах ринкової економіки. Договір як юридичний факт і як засіб (інструмент) регулювання взаємин його учасників. Свобода договору. Зміст

принципу свободи договору і його обмежень.

Види договорів у цивільному праві. Майнові й організаційні договори. Змішані договори.

Публічний договір і договір приєднання. Попередній договір. Договір на користь третьої особи.

Зміст договору. Істотні умови договору. Інші умови договору. Тлумачення договору.

Укладення договору. Порядок і стадії укладення договору. Оферта. Акцепт. Укладення договору на торгах. Форма договору. Момент укладення договору.

Розірвання і зміна договору. Наслідки зміни і розірвання договору. Розірвання і зміна договору за згодою сторін. Відмова від договору. Розірвання і зміна договору за вимогою однієї зі сторін у судовому порядку. Розірвання і зміна договору в зв'язку з істотною зміною обставин.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 11.

Зобов'язання, що виникають у зв'язку з передачею майна у власність в Україні та в континентальній і англосаксонській правових системах.

Тема 35. Зобов'язання з договору купівлі-продажу в Україні та в зарубіжних країнах.

Поняття і значення договору купівлі-продажу. Основні елементи договірної зобов'язання купівлі-продажу. Предмет договору купівлі-продажу. Права та обов'язки сторін у зобов'язанні купівлі-продажу.

Виконання договору купівлі-продажу. Перехід права власності на товар. Відповідальність продавця за евікцію. Права покупця і відповідальність продавця за продаж речі неналежної якості; за порушення умов про кількість, комплектність і асортимент товару.

Договір купівлі-продажу об'єктів нерухомості. Поняття та ознаки нерухомості як предмета договору купівлі-продажу об'єктів нерухомості. Форма договору

купівлі-продажу нерухомості. Зміст договору купівлі-продажу нерухомості. Права на земельну ділянку при продажі нерухомості, що знаходиться на ньому. Передача нерухомості набувачу.

Договір роздрібної купівлі-продажу. Права та обов'язки сторін договору роздрібної купівлі-продажу. Особливості захисту прав споживачів за договором роздрібної купівлі-продажу. Види договору роздрібної купівлі-продажу.

Договір поставки товарів. Поставка як різновид договору купівлі-продажу. Суб'єкти договору поставки. Структура договірних зв'язків при поставках. Форма договору поставки. Виконання договору постачання. Кількість і асортимент товарів. Якість і комплектність товарів. Місце і терміни виконання. Прийняття товару покупцем. Зміна і розірвання договору поставки.

Постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу. Договір контрактації.

Договір міни (бартеру).

Правова характеристика договору міжнародної купівлі-продажу відповідно до Віденської конвенції ООН про договори Міжнародної купівлі-продажу (

Тема 36. Зобов'язання з договорів дарування, ренти та довічного утримання.

Договір дарування. Зміст і форма договору дарування. Обіцянка дарування. Обмеження і заборона дарування. Підстави припинення договору дарування. Пожертва як різновид дарування.

Договори ренти і довічного утримання. Поняття договору ренти та його різновиди. Істотні умови договору ренти. Обтяження рентою нерухомого майна. Захист інтересів одержувача ренти. Припинення договору ренти. Поняття та ознаки договору довічного утримання. Зміст договору довічного утримання. Підстави та правові наслідки розірвання договору довічного утримання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 12.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ МАЙНА У КОРИСТУВАННЯ

Тема 37. Зобов'язання з договорів майнового найму (оренди), лізингу і позички.

Договір найму (оренди), його основні елементи. Предмет договору найму (оренди). Зміст договору найму (оренди). Відповідальність орендодавця за недовіки зданого в оренду майна. Обов'язки сторін по утриманню і ремонту орендованого майна. Орендна плата. Виконання і припинення договору найму (оренди). Правове регулювання договору найму в окремих країнах ЄС.

Договір прокату. Елементи договору прокату. Договір найму (оренди) транспортних засобів. Поняття та зміст найму транспортного засобу. Припинення договору найму транспортного засобу та відповідальність сторін. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди. Права на земельну ділянку при оренді будівлі.

Договір лізингу. Правове регулювання лізингу. Поняття лізингу як договірною зобов'язання. Види лізингу. Істотні умови договору лізингу. Правові наслідки порушення лізингових зобов'язань. Поняття і види лізингу в зарубіжних правопорядках.

Договір безплатного користування майном (позички). Елементи договору позички. Зміст договору позички. Припинення договору позички.

Тема 38. Зобов'язання з договору найму (оренди) житла.

Поняття і види договору найму (оренди) житла. Договори соціального і комерційного найму (оренди) житла.

Об'єкт договору найму (оренди) житла. Сторони договору найму (оренди) житла. Права й обов'язки учасників договору найму (оренди) житла. Договір піднайму житла і договір про вселення тимчасових мешканців.

Поняття й умови зміни договору найму (оренди) житла. Розірвання договору найму (оренди) житла. Порядок виселення наймача і членів його родини. Розірвання договору найму (оренди) житла.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 13.

Зобов'язання, що виникають у зв'язку з виконанням робіт в Україні та ЄС.

Тема 39. Зобов'язання з договору підряду в національному праві та в праві ЄС.

Поняття договору підряду. Розмежування підрядного і трудового договорів. Сторони договору підряду. Елементи і зміст договору підряду. Виконання договору підряду. Організація роботи і ризик підрядника. Права замовника під час виконання роботи. Приймання результату роботи. Оплата результату роботи. Кошторис. Відповідальність підрядника за неналежну якість роботи. Зміна і розірвання договору підряду. Правова характеристика підрядних договорів в Україні та ЄС.

Договір побутового підряду. Захист прав споживачів за договором побутового підряду. Виконання договору побутового підряду. Відповідальність підрядника за недоліки виконаної роботи і за прострочення її виконання.

Договір будівельного підряду. Поняття і правові форми здійснення капітального будівництва. Поняття і зміст договору будівельного підряду. Сторони договору будівельного підряду. Структура договірних зв'язків. Укладення і оформлення договору будівельного підряду. Цивільно-правове значення технічної документації на капітальне будівництво. Контроль замовника за виконанням робіт. Договір замовника з інженерною організацією. Виконання договору будівельного підряду. Здача і приймання результату робіт, виконаних за договором. Особливості договору підряду на будівництво об'єктів «під ключ». Майнова відповідальність за порушення умов договору будівельного підряду.

Договір підряду на виконання проектних і пошукових робіт, його елементи і зміст. Укладення і виконання договору. Експертиза і приймання технічної документації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 14.

Зобов'язання щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної

власності в Україні та країнах континентальної Європи.

Тема 40. Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в Україні та країнах континентальної Європи.

Поняття договору на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Види договірних зобов'язань на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

Поняття і елементи ліцензійного договору. Види ліцензій. Зміст ліцензійного договору.

Укладення та припинення ліцензійного договору.

Договори про передачу прав на засоби індивідуалізації товарів і їх виробників.

Договори на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт.

Договір на передачу науково-технічної продукції. Договір про передачу ноу-хау.

Тема 41. Договір комерційної концесії (франчайзингу).

Поняття франчайзинга. Поняття, форма і зміст договору комерційної концесії. Комерційна субконцесія. Обмеження прав сторін за договором комерційної концесії. Виконання і припинення договору комерційної концесії.

ТЕМИ ТА ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ НА 1-Й СЕМЕСТР

Тема №32-33. Загальні положення про зобов'язання за законодавством України та окремих держав континентальної та англо-американської правових систем. Забезпечення виконання зобов'язання

Методичні вказівки: При вивченні цієї теми потрібно звернути увагу не тільки на поняття зобов'язання, що наведене в ЦК України, але й на дефініції запропоновані вченими-цивілістами. Доцільно виділити ознаки зобов'язання як цивільного правовідношення. Оскільки зобов'язання є цивільним правовідношенням, воно складається з тих самих елементів, що і будь-яке правовідношення: це суб'єкт, об'єкт та зміст. Виконання зобов'язання – це здійснення сторонами дій, спрямованих на реалізацію прав та обов'язків, що становлять зміст зобов'язання. Розглядаючи дане питання необхідно в першу чергу охарактеризувати загальний принцип виконання зобов'язання, закріплений ЦК України, а також умови виконання зобов'язань (строк, місце, час, спосіб тощо). При вивченні способів забезпечення виконання зобов'язань потрібно звернути увагу на додатковий (акцесорний) характер забезпечувального зобов'язання, звернути увагу на спільні та відмінні риси окремих способів забезпечення виконання зобов'язання. Припинення зобов'язання – це припинення існування прав та обов'язків його учасників, які становлять зміст зобов'язання. Слід мати на увазі, що способи припинення зобов'язання можна поділити на дві групи: 1) способи припинення зобов'язання, які залежать від волі сторін, та 2) способи припинення зобов'язань, які не залежать від волі сторін. До першої групи підстав припинення зобов'язань належить виконання зобов'язання, зарахування, угода сторін (відступне, новація, прощення боргу), а до другої – неможливість виконання зобов'язання, поєднання боржника і кредитора в одній особі, смерть фізичної особи або ліквідація юридичної особи.

Питання для опрацювання:

1. Поняття та види цивільно-правових зобов'язань.
2. Підстави виникнення цивільно-правових зобов'язань.
3. Зобов'язання з множинністю осіб.
4. Зобов'язання за участю третіх осіб.
5. Заміна осіб у зобов'язанні.
6. Поняття та принципи виконання зобов'язання.
7. Суб'єкти виконання зобов'язання.
8. Предмет виконання зобов'язання.
9. Строк, місце та спосіб виконання зобов'язання.
10. Поняття та підстави припинення зобов'язання.
11. Поняття та загальна характеристика способів забезпечення виконання зобов'язань.

12. Неустойка: поняття, значення та види.
13. Поняття та значення завдатку. Відмежування завдатку від авансу.
14. Поняття поруки. Особливості відповідальності поручителя.
15. Поняття та загальна характеристика гарантії. Відмежування гарантії від поруки.
16. Поняття, функції та сфера застосування застави.

17. Предмет застави. Користування та розпорядження предметом застави.
18. Зміст заставного правовідношення.
19. Види застави у праві Франції та Португалії.
20. Притримання як спосіб забезпечення виконання зобов'язання.
21. Загальні положення зобов'язального права в Україні і праві Франції та Португалії.

Задання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник: зобов'язальне право, зобов'язання, зобов'язання на користь третьої особи, регресні зобов'язання, цесія, неустойка, штраф, пеня, завдаток, порука, гарантія, застава, іпотека, заклад, притримання, новація.
2. Розв'язати практичні завдання, подані у Методичних вказівках для підготовки до семінарських занять.
3. Опрацювати літературу під номером 3, 4 і 6.

Нормативно-правові акти та література:

1. Боднар Т.В. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві України. К.: Юрінком Інтер, 2005. 272 с.
2. Голубєва Н.Ю. Зобов'язання в цивільному праві України: методологічні засади цивільно-правового регулювання: Монографія. Одеса: Фенікс, 2013. 639 с.
3. Майданик Р.А. Поняття зобов'язання в цивільному праві України.

Підприємництво, господарство і право. 2006. №3. С.67-71.

4. Майданик Р.А. Місце зобов'язання в праві України. *Підприємництво, господарство і право.* 2006. №4. С.3-6.
5. Отрадна О.О. Неустойка в цивільному праві: Автореф. ... канд. юр. наук. К., 2002.
6. Пучковська І.Й. Теоретичні проблеми забезпечення зобов'язань: Автореф. ... доктора юрид. наук. Харків, 2018.
7. Бабаскін А. Ю. Забезпечувальний платіж як спосіб забезпечення виконання зобов'язань. *Правова держава.* 2019. Вип. 30. С. 268–276. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2019_30_32
8. Бойко А. Цивільно-правова відповідальність за порушення зобов'язання, забезпеченого завдатком. *Підприємництво, господарство і право.* 2017. № 1. С.4-9.
9. Воронько О. О. Астрент як спосіб примусу до виконання зобов'язання за законодавством Франції. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право.* №7(19), 2019. С. 82–88. URL: <https://visnyk.iful.edu.ua/wp-content/uploads/2019/08/82-88-719.pdf>
10. Голубєва Н. Ю. Ознаки зобов'язальних правовідносин. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України.* 2017. № 10. С.128-134.

11. Голубева Н. Ю. Співвідношення зобов'язальних та речових правовідносин. Часопис цивілістики. 2015. № 19. С.13-18.
12. Гриценко Г. Зобов'язання з обов'язковою множинністю осіб, та зобов'язання, в яких вона неможлива. Юридична Україна. 2013. № 6. С.60-64.
13. Гудима М. М. Правова природа субсидіарних зобов'язань в цивільному праві України. Підприємництво, господарство і право. 2019. №8. С. 10-15.
14. Договірне (контрактне) право в сучасному європейському праві : навч. посіб. Р. М. Достдар. Миколаїв: НУК, 2021. 460 с. URL: <https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/86fc726e-cc83-440e-810b-00a5741e4f4e/content>
15. Заборовський В.В., Стойка А.В. Деякі проблемні аспекти застосування інституту притримання як засобу забезпечення виконання зобов'язань. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 47. Том 2. С.7-12.
16. Калініченко З.Д. Цивільне та торговельне право зарубіжних країн: курс лекцій. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. с. 127-155. URL: <https://dduvs.edu.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/20170203/11.1.pdf>
17. Канфазарова І. С. Забезпечувальний (гарантійний) платіж як непоіменований спосіб забезпечення виконання зобов'язання. Правова держава. №42. 2021. С.154 – 163. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.42.232419>
18. Колосов Р.В. Завдаток і аванс: порівняльно-правова характеристика. Право і суспільство. 2015. № 5-2. С.31-35.
19. Кузьмич О. Правові аспекти участі третіх осіб у виконанні обов'язку замість боржника у власному інтересі (частина 3 статті 528 Цивільного кодексу України). Підприємництво, господарство і право. 2017. № 12. С.44-47.
20. Марценко Наталія Порівняльно-правове дослідження невиконання зобов'язань за законодавством Франції, Німеччини та України. Актуальні проблеми правознавства. 4 (32)/2022. С. 70-76. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/48600/1/%d0%9c%d0%b0%d1%80%d1%86%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be.PDF>
21. Парасюк В.М., Парасюк Н.М. Забезпечення порядку виконання зобов'язань: проблемні аспекти єдності цивільно-правового та кримінально-правового регулювання. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2016. № 4. С.285-299.
22. Погрібний С. О. Астрент: стан і перспективи запровадження в українському праві. Нове українське право. № 4. 2024. С. 80-86. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2024.4.9>
23. Пучковська І. Й. Про основне призначення видів забезпечення виконання зобов'язання. Проблеми законності. 2020. Вип. 148. С. 36–44. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.148.195125>
24. Рябчинська А.О. Право довірчої забезпечувальної власності в зарубіжних країнах: досвід Франції та Румунії. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Том 30 (69) № 3 2019 с. 51-57. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/3_2019/11.pdf

25. Харитонов Є.О. Підвалини та засади Німецького цивільного кодексу (BGB). Часопис цивілістики с. 41-46. <http://www.clj.nuoua.od.ua/archive/7/15.pdf>
26. Цивільне право України (Особлива частина) (у схемах та таблицях): навч. посіб. Львів: Растр-7, 2021. С. 15-66. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4401/1/%d0%a6%d0%b8%d0%b2.%d0%bf%d1%80%d0%b2%d0%be%20%d1%81%d1%85%d0%b5%d0%bc%d0%b8%20%d0%9e%d1%81%d0%be%d0%b1%d0%bb.%d1%87%d0%b0%d1%81%d1%82%d0%b8%d0%bd%d0%b0%202021%2023.pdf>
27. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. /За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), ч. 2. Особлива. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. С.11-164. URL: <https://lira-k.com.ua/files/contents/12449.pdf>
28. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. С. 10-81. URL: <https://dspace.cusu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b250fbee-a35b-4652-9c17-3d3f8720ad71/content>
29. Шимон С.І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн. Навч. посіб. (Курс лекцій). К.: КНЕУ, 2004. 220 с.
- 30.

Тема: Тема №34. Загальна характеристика цивільно-правового договору в Україні та в зарубіжних країнах

Методичні вказівки: на початку розгляду даної теми слід з'ясувати, яке місце в цивільному праві займає договір. У визначенні питання про сутність цивільно-правового договору слід виходити із багатозначного розуміння договору: як юридичного факту, що породжує зобов'язання, як саме зобов'язання, і як форму, яку приймає відповідне зобов'язання. При розгляді питання класифікації договірних зобов'язань слід чітко розмежовувати окремі їх види за певними правовими критеріями. Вивчення загальних положень про договори включає у себе дослідження правової природи, змісту та умов дійсності публічного, попереднього договорів, договору приєднання та договору на користь третьої особи. Порядок укладення договору є визначеною законом системою дій учасників договірних правовідносин і важливою складовою договірного права. Укладення договору відбувається на підставі загальних норм цивільного законодавства. Проте в окремих випадках існує спеціальний порядок укладення договірних зобов'язань. Ст. 629 ЦК України проголошує принцип обов'язковості договору. Однак, після укладення договору в

процесі його виконання може виникнути потреба у внесенні змін до умов договору за ініціативою однієї або обох сторін чи договір може бути припинений шляхом його розірвання або іншим способом. Студентам при підготовці до семінарського заняття слід розмежувати припинення та розірвання договору, а також охарактеризувати правове регулювання відмови від договору.

Питання для опрацювання:

1. Сутність та значення цивільно-правового договору.
2. Свобода договору та її обмеження.
3. Види договорів у цивільному праві країн ЄС.
4. Зміст цивільно-правового договору та його тлумачення.
5. Порядок і стадії укладення цивільно-правового договору.
6. Момент та форма укладення договору.
7. Зміна та розірвання цивільно-правового договору.
  - А) Розірвання і зміна договору за згодою сторін.
  - Б) Розірвання і зміна договору за вимогою однієї із сторін у судовому порядку.
  - В) Розірвання і зміна договору у зв'язку із істотною зміною обставин.
8. Відмова від виконання договору.

Задання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник: договір, публічний договір, договір приєднання, змішаний договір, договір на користь третьої особи, попередній договір, істотні умови договору, оферта, акцепт.
2. Розв'язати практичні завдання, подані у Методичних вказівках для підготовки до семінарських занять.
3. Опрацювати літературу під номером 1, 2, 3, 4, 8, 9.

Нормативно-правові акти та література:

1. Боднар Т. Приватні і публічні аспекти в правовому регулюванні договірних відносин у сфері підприємництва. *Право України*. 2009. №8. С.28-31.
2. Бородовський С.О. Укладення, зміна та розірвання договору у цивільному праві України: Дис. ...канд. юрид. наук. К., 2005.
3. Вавженчук С. Підстави, порядок зміни та розірвання договору з огляду на істотну зміну обставин. *Право України*. 2009. №12. С.191-196.
4. Васильєва В.В. Зобов'язання, що виникають з приводу укладення та недійсності договору. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: збірник наук. статей*. Ів.-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. Вип. 29. С.119-126.
5. Васильєва В.В. Реальний договір як юридичний склад. Правова природа реального договору. *Право і суспільство*. Ів.-Франківськ: Фоліант, 2015. №1. С.22-30.
6. Договір як універсальна форма правового регулювання: монографія / за заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2016. 399 с.

7. Кот О.О. Способи захисту сторін договору в приватному праві України. *Приватне право*. 2013. №2. С. 203-210.
8. Кузнєцова Н.С. Договір у механізмі регулювання цивільно-правових відносин.- К.: Юридична практика, 2014.с.397-409.
9. Лідовець Р.А. Змішані договори в цивільному праві України: Автореф. дис. ...юрид. наук. Львів., 2005.

10. Олюха В.Г. Цивільно-правовий договір (поняття, функції і система): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2003.
11. Пленюк М. Домовленість сторін як юридичний факт – основа договірної зобов'язання // Юридична України.-К.: Юрінком Інтер, 2016.11.-с.12-18.
12. Родоман Т.О. Зміна умов договору як спосіб захисту цивільних прав та інтересів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 / НДІ приватного права та підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака НАПрН України. Київ, 2018. 23 с.
13. Яворська О. Договори приєднання: проблеми правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. №10. С. 93-97.

Тема: Зобов'язання з договору купівлі-продажу в Україні та в зарубіжних країнах

Методичні вказівки. Договір купівлі-продажу є одним із найважливіших інститутів цивільного права. Відносини купівлі-продажу регулюються як ЦК України, так і багатьма спеціальними законодавчими актами, що обумовлює певні труднощі у вивченні даної теми. Вивчаючи цю тему, необхідно надати особливої уваги загальним положенням про купівлю-продаж, правовим ознакам цього договору. Особливу увагу слід звернути на істотні умови договору купівлі-продажу, якість, комплектність, асортимент, ціну та строк в договорі купівлі-продажу. Оскільки ЦК України трактує купівлю-продаж як загальнородове поняття, яке охоплює всі види зобов'язань по відчуженню майна за встановлену ціну, то необхідно ознайомитись і з усіма існуючими на сьогодні різновидами договору купівлі-продажу. Тому після вивчення загальних правових засад купівлі-продажу необхідно перейти до ознайомлення з особливостями окремих видів купівлі-продажу: поставка, роздрібна купівля-продаж, купівля-продаж земельної ділянки та інших об'єктів нерухомості, зовнішньоекономічна купівля-продаж тощо.

Питання для опрацювання:

1. Поняття та загальна характеристика договору купівлі-продажу в Україні та країнах ЄС.
2. Сторони та форма договору купівлі-продажу.
3. Предмет договору купівлі-продажу у країнах.
4. Права та обов'язки сторін за договором купівлі-продажу.
5. Момент виникнення права власності та ризик випадкової загибелі речі.
6. Правові наслідки порушення договору купівлі-продажу.
7. Поняття та правові ознаки договору роздрібною купівлі-продажу.
8. Договір поставки.
9. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.

10. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
11. Договір міни (бартеру).

Задання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник: купівля-продаж, кількість товару, якість товару, асортимент, комплектність, евікція, договір роздрібної купівлі-продажу, договір

поставки, договір контрактації с/г продукції, договір міни, бартерні операції, договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.

2. Розв'язати практичні завдання, подані у Методичних вказівках для підготовки до семінарських занять.

3. Опрацювати літературу під номером 2, 3, 5, 7, 9.

Нормативно-правові акти та література:

1. Беседіна Т. Класифікація договорів (контрактів) поставки в зовнішньоекономічній діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. №8. С.33-37.

2. Вавженчук С. Щодо предмету договору купівлі-продажу та його ціни. *Правничий часопис Донецького університету*. 2010. №2. С. 99-103.

3. Демченко С. Договір постачання електричної енергії через приєднану мережу: правова природа та місце в системі зобов'язань з енергопостачання. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. №9. С. 108-112.

4. Єгоричева О. Договір роздрібною купівлі-продажу як підстава виникнення у покупця статусу споживача. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. №3. С. 28- 32.

5. Єгоричева О. Ю. Цивільно-правова відповідальність за продаж споживачам товарів неналежної якості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. К., 2014. 20 с.

6. Кузьміна М. Умови якості продукції в договорі поставки. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. №4. С. 19-23.

7. Мирославський С.В. Правове регулювання відповідальності сторін за договором купівлі-продажу: проблемні аспекти. *Правова інформатика*. 2015. №2. С. 73-78.

8. Пожоджук Р. В. Поняття та правова природа договору постачання електричної енергії через приєднану мережу як споживчого договору. *Приватне право і підприємництво*. 2015. Вип.14. С.119-122.

9. Пожоджук Р. В. Захист прав споживачів за договором постачання електричної енергії через приєднану мережу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. К, 2016. 20 с.

20. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

21.Абросімов С А. Адаптація цивільного законодавства України про договори купівлі-продажу до законодавства ЄС: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Хмельницький, 2021. С. 228. URL: <https://irlykhuml.univer.km.ua/server/api/core/bitstreams/adaaedeb-f062-46cb-9a1d-487398ae2aa6/content>

22.Абросімов С.А. Перспективи удосконалення правового регулювання договору купівлі-продажу в контексті рекодифікації національного цивільного законодавства та приведення у відповідність законодавства України до законодавства ЄС. *Art and Science. Part 2. Science*. 2021. № 1. С. 38-47

23. Саванець Л. М. Правові наслідки порушення умови договору щодо кількості товару в договірному праві України та ЄС. Права людини в Україні: минуле, сьогодні, майбутнє. Харків, 2021. С. 160-162. URL: https://library.ppss.pro/index.php/ndippsn_20211210/article/view/savanets/pdf

24. Саванець Л. М. Концепція відповідності товару у праві Європейського Союзу у контексті адаптації законодавства України. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-007-0-19>

25. Черних Юлія Застосування Віденської конвенції міжнародної купівлі-продажу в практиці МКАС при ТПП України. URL: https://lhs.net.ua/wpcontent/uploads/woocommerce_uploads/2018/01/4_Zastosuvannia-Videnskoii-konventsii-mizhnarodnoi-kupivli-prodazhu-v-praktytsi-MKAS-pry-TPP-Ukrainy.-Chernykh-Iuliia-arbitr-MKAS-pry-TPP-Ukrainy-partner-IuK-ARBITRADE.pdf

Тема: Зобов'язання з договорів дарування, ренти та довічного утримання

Методичні вказівки. При вивченні даної теми слід мати на увазі, що договори дарування, ренти та довічного утримання так само як і купівля-продаж опосередковують перехід майна у власність. Про те, кожен із цих договорів наділений своїми особливостями, які дозволяють виділити його.

Розглядаючи договір дарування необхідно пам'ятати, що цей договір так само належить до групи договорів, що опосередковують перехід майна у власність, проте перехід права власності на дарунок від дарувальника до обдаровуваного здійснюється безумовно і безстроково (назавжди). При цьому особливу увагу слід звернути на момент переходу права власності від дарувальника до обдаровуваного, який законодавець пов'язує з моментом прийняття дарунка обдаровуваним (ч. 1 ст. 722 ЦК

України). До того ж необхідно врахувати, що ЦК України у ч. 4 ст. 722 містить новелу, відповідно до якої прийняттям дарунка також вважається прийняття обдаровуваним документів, які посвідчують право власності на річ, інших документів, які посвідчують належність дарувальникові предмета договору, або символів речі (ключів, макетів тощо). Безспірною ознакою договору дарування є його безоплатний характер, оскільки, передаючи майно у власність обдаровуваного, дарувальник не отримує від нього зустрічного задоволення. Різновидом договору дарування є договір пожертви - дарування нерухомих і рухомих речей, зокрема грошей та цінних паперів фізичним особам, юридичним особам, державі, АРК, територіальній громаді для досягнення ними певної, наперед обумовленої мети.

При вивченні договору довічного утримання (догляду) слід звернути увагу на ряд специфічних ознак цієї договірної конструкції, які дозволяють віднести його до договорів про передачу майна у власність. Необхідно проаналізувати новели ЦК України у сфері суб'єктного складу даного договору, його предмету, прав та обов'язків сторін, підстав припинення договірного зобов'язання.

Питання для опрацювання.

1. Поняття, предмет та форма договору дарування.
2. Зміст договору дарування та його розірвання.
3. Поняття та види договору ренти у Польщі.
4. Предмет договору ренти. Захист інтересів одержувача ренти.
5. Підстави припинення договору ренти.
6. Поняття, сторони та форма договору довічного утримання (догляду).
7. Предмет договору довічного утримання (догляду).
8. Права та обов'язки сторін за договором довічного утримання (догляду).
9. Особливості припинення договору довічного утримання (догляду).

Задання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник: договір дарування, договір ренти, безстрокова рента, строкова рента, оплатна рента, безоплатна рента, договір довічного утримання.
2. Розв'язати практичні завдання, подані у Методичних вказівках для підготовки до семінарських занять.
3. Опрацювати літературу під номером 1, 3, 4, 5.

Нормативно-правові акти та література:

1. Апанасюк М.П. Договір ренти: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2004. 18с.
2. Бервено С, Дзера О. До питання реальності та консенсуальності цивільно-правових договорів. *Юридична Україна*. 2005. № 4. С 43-48.
3. Клименко О.М. Договір довічного утримання. Київ: Видавець Фурса С.Я., 2006.

4. Коротюк О.В. Судова практика у справах про визнання недійсними договорів довічного утримання, договорів дарування. К.: ОВК, 2015.
5. Новикова В. Особливості договору дарування. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. №1. С. 14-18.

Тема: Зобов'язання з договорів майнового найму

(оренди), лізингу і позички

Методичні вказівки. Договір найму (оренди) опосередковує відносини з передачі майна у платне тимчасове володіння і користування. Сутність цих відносин полягає в тому, що власник або інший законний володілець майна на платних засадах дозволяє господарську або іншу експлуатацію свого майна іншими особами, зберігаючи за собою право власності або інше речове право. У §1 гл. 58 містяться загальні положення про договір майнового найму (оренди), які поширюються на всі види найму. Водночас у ЦК, інших законодавчих актах можуть встановлюватися спеціальні положення щодо врегулювання окремих видів найму. Зокрема, Законом України «Про оренду державного та комунального майна» визначаються особливості найму об'єктів державної і комунальної власності. При вивченні даної теми необхідно звернути увагу на особливості предмету договору, яким може бути індивідуально визначена неспоживна річ. ЦК визначив, що предметом договору оренди можуть бути майнові права (майнові права автора та суб'єкта авторського права, володільця об'єкта права промислової власності, права на чужі речі тощо). Крім загальних положень про договір майнового найму (оренди) ЦК України містить спеціальні норми, якими регулюються окремі види договорів найму (оренди), до яких належать: прокат; найм (оренда) земельних ділянок; найм (оренда) будівлі або іншої капітальної споруди; найм (оренда) транспортного засобу та лізинг. Розглядаючи зазначені види договорів, слід звернути увагу на те, що всі вони є різновидами договору майнового найму (оренди), а отже, на відносини, що впливають із таких договорів, розповсюджуються всі основні положення щодо договору майнового найму (оренди), крім випадків, коли спеціальними нормами передбачений інший спосіб регулювання відносин. Тобто в даному випадку діє принцип співвідношення загального та спеціального законодавства: спочатку треба звернутися до спеціальних норм, що присвячені врегулюванню цього виду відносин, а якщо щось не врегульоване спеціальними нормами, треба застосовувати загальні положення про договір майнового найму (оренди).

Питання для опрацювання:

1. Поняття та загальна характеристика договору майнового найму (оренди) в Україні, Чехії, Угорщини, Румунії.
2. Предмет, сторони та строк договору майнового найму (оренди).
3. Права та обов'язки наймача за договором майнового найму (оренди).
4. Права та обов'язки наймодавця за договором майнового найму (оренди).
5. Припинення договору майнового найму (оренди).
6. Поняття та особливості договору прокату.
7. Договір оренди транспортних засобів в Україні, Чехії, Угорщини, Румунії.
8. Поняття та види договору лізингу в Україні, Чехії, Угорщині, Румунії.
9. Суб'єкти та об'єкти договору лізингу.

10. Зміст договору лізингу.

11. Поняття та загальна характеристика договору позички.

Задання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник: договір майнового найму (оренди), прокат, лізинг, фінансовий лізинг, непрямий лізинг, прямий лізинг, оперативний лізинг,

пайовий лізинг, зворотний лізинг, міжнародний лізинг, основні фонди, позичка.

2. Розв'язати практичні завдання, подані у Методичних вказівках для підготовки до семінарських занять.
3. Опрацювати літературу під номером 1, 2, 3, 5, 8.

Нормативні акти та література:

1. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.12.2004 року №1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1952-15>. з наступними змінами і доповненнями.
2. Бойко Н.М. Договір позички: монографія. Ів.-Франківськ: Нова Зоря, 2015. 290с.
3. Вакулович Е.В. Договір оренди транспортних засобів: Автореф. дис. ...канд.. юрид. наук. Харків, 2002. 19 с.
4. Калаур І.Р. Договірні зобов'язання з передання майна в користування: проблеми теорії і практики: Монографія. Тернопіль: Підручники і посібники, 2015. 480 с.
5. Мороз М. Захист прав орендаря на орендоване майно. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. №2. С. 88-94.
6. Трофімова О.В. Поняття та ознаки договору лізингу. *Вісник господарського судочинства*. 2004. №4.
7. Федорончук А.В. Договір прокату в сучасному цивільному обороті. *Право і суспільство*. Ів.-Франківськ: Фоліант, 2017. С.151-160.

Тема: Зобов'язання з договору найму житлового приміщення

Методичні рекомендації: При вивченні даної теми необхідно звернути увагу на те, що договір найму житла має багато спільного з договором майнового найму, проте в системі договорів посідає самостійне місце. Це зумовлено тим, що договір найму житлового приміщення спрямований на забезпечення громадян житлом і відповідно має специфічний предмет. За своєю природою житлові правовідносини є зобов'язальними. Учасниками цих відносин є сторона, яка надає житлове помешкання в користування (наймодавець) і особа, якій воно надається.

Певні особливості найму житла встановлюються законодавством залежно від виду житлового фонду. Договір найму житла, що належить до державного або комунального житлового фонду укладається між житлово-експлуатаційною організацією та наймачем на основі ордеру. Крім того його укладенню передують етап взяття на облік громадян, які потребують поліпшення житлових умов. ЦК містить положення, які регулюють договір найму жилих приміщень, що не є об'єктом права державної або комунальної власності.

Питання для опрацювання:

1. Поняття договору найму житлового приміщення та його види в Україні, Чехії, Угорщини, Румунії.
2. Предмет договору найму (оренди) житла.
3. Сторони у договорі найму (оренди) житла. Поняття члена сім'ї наймача та тимчасових мешканців.
4. Права та обов'язки наймача, членів його сім'ї та наймодавця.
5. Підстави та порядок припинення договору найму. Наслідки припинення договору в Україні, Чехії, Угорщини, Румунії.

Задання для самостійної роботи:

1. Розв'язати практичні завдання, подані у Методичних вказівках для підготовки до семінарських занять.

Нормативно-правові акти та література:

1. Житловий кодекс УРСР // ВВР УРСР. 1983. №28. Ст.547.
2. Закон України «Про приватизацію державного житлового фонду» // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 36. Ст. 524; з наступними змінами і доповненнями.
3. Типовий договір найму житла у будинках державного і комунального житлового фонду, затв. постановою КМУ від 22 червня 1998 р. №939 // Збірник урядових нормативних актів України. 1998. №12. Ст. 297.
4. Житлове право України: Навч. посібник. / За ред. М.К. Галянтича, Г.І. Коваленко. К.: Юрінком Інтер, 2002.
5. Житлове законодавство України: стан та шляхи удосконалення: Монографія / За заг. ред. М.К.Галянтича. К.: КВІЦ, 2006. С. 174-211, 266-295.
6. Мічурін Є. О. Цивільний договір як один із засобів реалізації права на житло. Харків, 2000.
7. Сліпченко С.О., Мічурін Є.О., Соболев О.В. Житлове право України: Науково-практичний посібник. Харків: Еспада, 2003.

Тема: Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Методичні вказівки. Одним з основних правових засобів опосередкування відносин з приводу створення і використання результатів інтелектуальної, творчої діяльності виступають договори у сфері інтелектуальної власності. У системі договірних зобов'язань вони відіграють подвійне значення: з одного боку - сприяють реалізації майнових прав та інтересів авторів (винахідників, виконавців) та їх правонаступників, з іншого - забезпечують можливість доступу й ознайомлення членів суспільства з

результатами творчої діяльності.

Необхідно враховувати, що у галузі інтелектуальної діяльності укладається велика кількість різних за своїм характером і природою договорів, певну частину з яких становлять специфічні договірні конструкції, притаманні лише зазначеній сфері.

Різноманітність видів творчої діяльності обумовлюють численність правочинів, якими опосередковуються відносини по створенню і використанню їх результатів. Окрему групу правочинів становлять договори, що стосуються інтелектуальної діяльності у галузі авторського права та суміжних прав (видавничий договір, договір про депонування рукопису, постановочний договір, сценарний договір, договір художнього замовлення, договір про використання твору декоративно-прикладного мистецтва у промисловості, договори у сфері створення і використання об'єктів суміжних прав, договір на управління майновими правами авторів на колективній основі тощо).

Договори у сфері інтелектуальної власності можуть регулювати відносини як з приводу створення об'єкта інтелектуальної власності, так і щодо використання раніше створеного об'єкта. Існують правочини, які передбачають створення та передачу результату творчості для використання у встановленому обсязі.

Договорам про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності притаманні свої специфічні ознаки, що відрізняють їх від інших видів правочинів і обумовлюють їх особливе місце у системі договірних зобов'язань. Крім того, кожна група договорів характеризується наявністю ряду відмінних особливостей, які також необхідно засвоїти студентам при вивченні даної теми.

При вивченні ліцензійних договорів слід мати на увазі, що обсяг прав, які передаються за даними договорами, зумовлюється вибором сторонами виду ліцензії. Розрізняють патентні та безпатентні ліцензії. Патентними визнаються ліцензії, об'єкти яких захищені охоронними документами. Безпатентними є ті ліцензії, об'єкти яких не мають патентної охорони, зокрема ноу-хау. Предметом договору першої групи є надання комплексу виключних правомочностей на: використання винаходу, виготовлення на його основі продукту, виробництво, продаж виготовленого продукту. Друга група ліцензійних договорів поділяється на два види: договори на винаходи, на які ще не подано патентної заявки або на які патентні заявки подано, але патент ще не видано або які зберігаються як конфіденційна інформація.

Договори на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт регулюються нормами гл. 62 ЦК України. Слід звернути увагу на існуючу в цивілістиці наукову дискусію з приводу місця норм про договори на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт в системі норм цивільного права і, в першу чергу, щодо їх співвідношення з нормами, що регулюють підрядні відносини. Аналіз норм ЦК України дає підстави вважати, що дані договори носять самостійний характер. Ці договори мають певні особливості, оскільки пов'язані з науковою творчістю, пошуком нових наукових досягнень і певним чином неможливістю гарантованості результату.

Питання для опрацювання:

1. Поняття, загальна характеристика та види договорів на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в Україні та Скандинавських країнах.

2. Договори про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності: поняття, сторони та зміст.
3. Договори про створення за замовленням та використання об'єкта права інтелектуальної власності: поняття, сторони та зміст.
4. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності в Україні та Скандинавських країнах.
5. Ліцензійні договори про передачу виключних прав на об'єкти промислової

власності, їх поняття і види.

6. Права та обов'язки сторін за договором на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт.

Задання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник: виключні права, творчість, твір, патент, винахід, корисна модель, промисловий зразок, знаки для товарів і послуг; зазначення походження товару, комерційна таємниця, ліценція, виключна, одинична, невиключна ліцензія; повна ліцензія, субліцензія, перехресна ліцензія, зворотна ліцензія, відкрита ліцензія, примусова ліцензія, ноу-хау, ліцензійний договір, ліцензіар, ліцензіат, безпатентний ліцензійний договір, договір на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт, фундаментальні наукові дослідження, прикладні наукові дослідження.

2. Розв'язати практичні завдання, подані у Методичних вказівках для підготовки до семінарських занять.

3. Опрацювати літературу під номером 1, 2, 3.

Нормативно-правові акти та література:

1. Бажанов В.О. Договірні правовідносини в авторському праві України: монографія. Львів: ПП Сорока Т.Б., 2014. 176 с.

2. Бегова Т. Щодо питання про правове оформлення обороту ноу-хау. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. №11. С. 36-40.

3. Великанова М. Співвідношення договору на виконання НД або ДК і ТР із договором підряду. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. №11. С. 44-48.

4. Жилінкова О.В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2015. 280 с.

5. Завальська Ж. Авторський договір та його види: окремі питання. *Право України*. 2000. №8. Ст. 117.

6. Основи інтелектуальної власності: навчальний посібник / О.П. Орлюк, А.О. Кодинець, Ю.В. Носік та ін.; за ред. О.П. Орлюк. К.: Інтерсервіс, 2016. 382 с.

7. Право інтелектуальної власності / За ред.. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. 670 с.

8. Промислова власність в Україні: проблеми правової охорони: Зб. наук. статей / за ред. Ю.С. Шемшученка, Ю.Л. Бошицького. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. 548 с.

Тема: Зобов'язання з договору комерційної концесії

Методичні рекомендації. Договір комерційної концесії є новим видом зобов'язань в цивільному праві України. У більшості країн він називається договором франчайзингу. Франчайзинг як метод збуту дозволяє виробникові відомих для споживача і таких, які

мають попит, товарів або послуг розширити їх виробництво та збут шляхом відкриття нових компаній , не вкладаючи при цьому власних або запозичених коштів. За договором комерційної концесії правоволоділець надає користувачеві за плату в користування права на об'єкти права інтелектуальної

власності правоволоділця, які визначені як «комплекс прав», належних правоволодільцю. При вивченні цієї теми потрібно звернути увагу на те, що оскільки за даним договором надаються в користування права на об'єкти права інтелектуальної власності, до правовідносин сторін застосовуються не тільки норми гл. 76 ЦК України, а й норми Книги четвертої ЦК та норми спеціального законодавства. Також слід приділити увагу питанням сторін та предмету договору, правам та обов'язкам сторін, оплаті та строкам в договорі.

Питання для опрацювання:

1. Поняття, правова характеристика та сфера застосування договору комерційної концесії в Україні та ЄС.
2. Об'єкти договору комерційної концесії.
3. Сторони, форма та порядок укладення договору комерційної концесії.
4. Зміст договору комерційної концесії в Україні.
5. Зміна та припинення договору комерційної концесії.
6. Комерційна субконцесія.

Задання для самостійної роботи:

1. Розв'язати практичні завдання, подані у Методичних вказівках для підготовки до семінарських занять.

Нормативно-правові акти та література:

1. Килимник І.І. Особливості правового регулювання договору комерційної концесії: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2003. 22 с.
2. Сидиров Я.О. Становлення інституту комерційної концесії в Україні (цивільно-правовий аспект): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків. 2004.
3. Цірат А.В. Договір франчайзингу: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2003. – 22 с.

Тема: Зобов'язання з договору підряду

Методичні вказівки. При розгляді даної теми необхідно звернути увагу на те, що Цивільний кодекс України визначає спрямованість договору підряду на виконання певної роботи. Дуже важливою є вказівка ч. 2 ст. 837 ЦК України на те, що договір підряду укладається на виготовлення, обробку, переробку, ремонт речі або на виконання іншої роботи з переданням її результату замовникові. Це дозволило провести розмежування між договорами підрядного типу та іншими типами цивільно – правових договорів, зокрема, договором купівлі – продажу, договорами про надання послуг. Зважаючи на це, доцільно одразу виокремити ці договори із суміжних договорів. Важливим є також те, що Глава 61 Цивільного кодексу України регламентує підряд як єдиний у своїй правовій сутності договір, що має загальні положення і вирізняє такі його види, як договір побутового підряду, договір будівельного підряду та договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт.

Питання для опрацювання:

1. Поняття та значення договору підряду в Україні, Італії, Франції, Польщі, Німеччини. Договір підряду і суміжні договори.
2. Сторони договору підряду та залучення до виконання договору третіх осіб.
3. Права та обов'язки сторін за договором підряду. А)
Матеріально-технічне забезпечення виконання робіт.
Б) Оплата виконаної роботи. Твердий та приблизний кошториси.
В) Прийняття виконаних робіт.
4. Зміна і розірвання договору підряду.
5. Поняття договору побутового підряду в Україні, Італії, Франції, Польщі, Німеччини.
6. Права та обов'язки сторін договору побутового підряду.
7. Правові наслідки неналежного виконання договору побутового підряду.
8. Поняття договору будівельного підряду, його істотні умови.
9. Сторони договору будівельного підряду, їх права та обов'язки.
10. Виконання договору будівельного підряду.
11. Майнова відповідальність за порушення умов договору будівельного підряду.
12. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт: поняття, сторони та зміст.

Задання для самостійної роботи:

1. Скласти термінологічний словник: договір підряду, твердий кошторис, приблизний кошторис, явні недоліки, приховані недоліки, субпідряд, побутовий підряд, гарантійне обслуговування, будівельний підряд, технічна документація, кошторис, проектна документація; договір на проведення проектних і пошукових робіт.

2. Розв'язати практичні завдання, подані у Методичних вказівках для підготовки до семінарських занять.
3. Опрацювати літературу під номером 1-8.

Нормативно-правові акти та література:

1. Банасевич І.І. Істотні умови договору будівельного підряду. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових статей*. Випуск XXIV. Івано-Франківськ: Плай. 2010. С. 65-70.
2. Банасевич І.І. Розподіл ризиків за договором будівельного підряду. *Юридична Україна*. 2011. №8. С. 57-60.
3. Банасевич І.І. Організаційно-правові передумови укладення договору будівельного підряду. *Офіційний вісник Вищої ради юстиції*. 2011. №4 (8). С. 56-61.
4. Банасевич І.І. Відповідальність сторін за договором будівельного підряду. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. Збірник наукових статей*. Випуск XXV. Івано-Франківськ: Плай. 2011. С. 65-70.
5. Великанова М. Співвідношення договору на виконання НД або ДК і ТР із договором підряду. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. №11. С. 44-48.
6. Гуцуляк В.К. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт за цивільним законодавством України. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.03. К., 2018. 22 с.
7. Панова Л. Мета як критерій розмежування договорів поставки і підряду. *Право України*. 2004. №8. С.57-59.
8. Ситник О.М. Договір побутового підряду за цивільним законодавством України. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2016. 23 с.
9. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny // <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19640160093>.
10. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 року. № 848-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 3. Ст. 25.
11. Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2005 р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2005-%D0%BF#Text>.
12. 10. Правила побутового обслуговування населення: Постанова КМУ від 16 травня 1994 р. №313. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/313-94-%D0%BF#Text>.
13. Банасевич І.І. Розподіл ризиків за договором будівельного підряду. *Юридична Україна*. 2011. №8. С. 57-60.
14. Банасевич І.І. Організаційно-правові передумови укладення договору будівельного підряду. *Офіційний вісник Вищої ради юстиції*. 2011. №4 (8). С. 56-61.
15. Банасевич І.І. Договір побутового підряду як вид споживчого договору. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2013. Вип. 33. С. 61-68.
16. Біленко М.С. Договір будівельного підряду в цивільному праві України: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2014. 180 с.
17. Вавженчук С. Істотні умови договору будівельного підряду. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8. С. 9-13.

18. Гриняк А. Договірне регулювання підрядних відносин у підприємницькій діяльності. Підприємництво, господарство і право. 2015. № 9. С. 3-7.

19. Гуцуляк В. Новели правового регулювання відносин з проведення проектних та пошукових робіт. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 8. С. 24 - 29. Режим доступу: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/8/5.pdf>.

20. Іванов А. М., Іванюк А. О., Шимбарьов В. О. Сутність та правова природа ризику в договорах підряду. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. №11. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-11/40>.
: http://www.lsej.org.ua/11_2021/42.pdf.

21. Коваленко І.А. Договір підряду за законодавством України та законодавством ЄС». Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2023. – Вип. 80, ч. 1. – С. 185–190

22. Лукасевич-Крутник І.С. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт: монографія. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2012. 179 с.

23. Недошовенко А.О. Загальний і спеціальний порядок укладення договору будівельного підряду. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Вип. 55. Том 1. С. 133-138. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34824/1/ЗАГАЛЬНИЙ%20І%20СПЕЦІАЛЬНИЙ%20ПОР%20ЯДОК.pdf>

24. Яновицька Г.Б. Споживчий характер підрядних договорів. Правові новели: науковий юридичний журнал. 2018. № 4. С. 122-128.

25. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. /За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), ч. 2. Особлива. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. С.164-213.

26. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О. Є. Аврамова, Е. В. Вакулович, А. С. Горбенко та ін. ; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. С. 88-121. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c750799b-852f-40d3-b11e-a946280a5915/content>

27. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.